

hvert Aar, som gaar hen, inden Sagen endelig afgjøres ved Lov, gaar ikke saa lidt Fæstegods bort fra Fæsteomraadet, fra Fæsteforpligtelsen. Godseierne have flere forskellige Maader, hvorpaa de kunne gjøre sig yderligere Fordel ved at borttage Fæstejorden og benytte den paa en Maade, som Fæstelogviningen ikke har tænkt sig, til deres egen store Fordel, men til Forringelse af det Areal, der fra gammel Tid har været bestemt til og henlagt til Bondestandens Ernæring. Opfindsomheden har i saa Henseende været rig hos vore Jorddrotter og hos dem, der dels af dem og dels af Andre til enhver Tid have siddet i Regjeringen; de have paa enhver Maade, der nogenlunde kunde fremsættes som værende loelig, søgt at give Jorddrotterne den størst mulige Fordel ved, at de inddroge Fæstejord dels under Hovedgaarden dels til Brug udenfor Fæstelogviningens Hensigt. Af disse Udveie er der kommet flere til ved Loven fra Ifjor, men jo flere af dem der kommer, jo mere der aabnes Udsigt for Godseierne til efterhaanden betydelig at formindste fæstepligtig Jord til deres egen Fordel og til Stude for Befolkningens Udveiling i det Hele, desto mere bør man stræbe hen til, at der dog endelig en Gang blev gjort Ende derpaa. Det er ogsaa saa meget mere nødvendigt, efter at den nuværende Indenrigsminister er kommen frem; thi han har som bekendt opstillet en helt ny Lære, der er meget farlig for Fæstehøndergodsset, idet han nemlig har opdaget, at det kun er Gaardene, hvorpaa Fæsteforpligtelsen hviler, men ikke Jorden. Efterat en saa uhyøjt ny Lære, der er saa farlig som denne, er kommen frem, antager jeg, det er Pligt at gjøre det Yderste, man kan — mere kan Ingen gjøre — for dog virkelig at redde saa meget af denne Fæstejord for den menige Mand, som det er muligt. Jeg vil ikke bruge stærke Ord, men da den ærede Minister igaar brugte meget stærke Ord overfor et privat Lovforslag, som da foreslaa, idet han talte om at berøve Noget Noget, om at — ja jeg hukker ikke, om han brugte Ordet plyndre, men i alt Fald var det noget Eignende, der blev sagt — faldt det mig virkelig ind, at man med samme Ret, hvormed disse stærke Ord bleve brugte angaaende det da foreliggende Lovforslag, kunde bruge dem overfor den Tilstand, der nu finder Sted med Hensyn til Jorddrotternes Forhold til deres Fæstehøndergods, især som sagt efterat den nye Lære er kommen frem om, at det blot er Gaardene, men ikke Jorden, hvorpaa Fæstepligten hviler. Delsom vi nu havde en Regjering, som kunde opgive Tanken om at staa paa Jorddrotternes Standpunkt, som kunde stille sig paa dette Forholds Standpunkt i al dens Almindelighed, og som vilde virke hen til at faae dette Forhold ordnet paa bedste Maade, kunde der virkelig tænkes paa at underhandle med en saadan Regjering om nærværende Lovs Indhold. Jeg har tidligere forsøgt at fremsætte et Lovfor-

slag paa et andet Grundlag end dette, paa et Grundlag, som fik det Vidnesbyrd fra flere Jorddrotters Side, at det var hensynligt, at jeg derved havde stræbt at yde Ret og Retfærdighed til begge Sider, og det er ikke længe siden, at den nuværende hertagtede Konseilspræsident endog ligesom bedre imod mit Forslag. Jeg har derved vist, at jeg ikke ensidig fastholder et enkelt Lovforslag; men at jeg har været tilbøjelig til at gaa forskellige Veie, navnlig ogsaa den at forbedre Fæstelogviningen, naar man ikke troede at kunne gaa ind paa en Aflysning af Fæsteforholdet. Jeg har saaledes prøvet forskellige Veie, og jeg har gjort mit Yderste, for at vi kunde komme til Ende med denne Sag; men mine Bestræbelser ere som sagt alle strandede paa, at vi have haft en Regjering, der efter min hele Opfattelse staaar ensidig paa Jorddrotternes Standpunkt, og som ønsker at staffe dem saa megen Jord fri for Fæstepligten som muligt, for at de kunne vinde saa meget som muligt for sig selv. Saalænge Stillingen er saaledes, er der intet Haab om at kunne komme videre; men jeg tror, det er min Pligt — jeg vil anfse det for at være det, saalænge jeg har Sæde i Folkethinget — og jeg haaber, at Folkethinget vil anfse det for sin Pligt at holde denne Sag aaben og gaaende saalænge, indtil vi faae en Regjering, som ikke ser Sagen fra et saa ensidigt Standpunkt som Jorddrotternes, men som er villig til at yde sin Bistand til, at vi kunne faae en Ende paa dette uhyggelige forældede Forhold. Dette Forhold slaber nu ondt Blod paa de allerfleste Steder, og det saa meget mere, som man hvert Aar fra det, der er Fæstepligt undergivet, bortdrager saa det ene og saa det andet for at berige Jorddrotterne, for at staffe deres Lommer saa meget fuldere af Fæstegods, istedetfor at vise den historiske Retfærdighed, hvorpaa hele dette Forhold har Krav, for at man kan komme ud deraf. Jeg siger derfor her — uden at jeg har mindste Haab om, at det vil nytte Noget; men jeg vil dog sige det for Eftertidens Skyld — at hvis den ærede Minister kan udtale, at han, naar man kan enes om Forandringer i dette Lovforslag, eller naar man kan enes om et Lovforslag paa et andet Grundlag, vil indlade sig paa Sagen, skal jeg være villig til at gaa med. Det skal staa fast, at jeg atter og atter har gjort saadanne Tilbud, for at jeg kan beraabe mig derpaa for al Fremtid; men saalænge man faaar en bestemt og fast Afvisning, er der ikke Tale om at forhandle, og vi maa da vente, indtil der kommer et Ministerium, som mere vil se paa Sagen i dens Almindelighed og til begge Sider end udelukkende paa Jorddrotternes Fordel.

Indenrigsministeren: Skjøndt der, som vi ogsaa nys hørte, hverken hos de ærede Forslagsstillere, eller — det tør jeg vel sige — hos noget Medlem i denne Sal kan være den allerfjerneste